

ביאור הדף מסכת בבא בתרא דף קמ"ג

אומרת הגמרא שאדם שאמר לחברו קנה כחמור אינו קונה דבר בנכסים, ואם אמר לו אתה וחמור תקנו את נכסי, לדעת רב נחמן קנה חצי מהנכסים, ולדעת רב המנונא לא קנה כלום. ולדעת רב ששת קנה הכל.

והוכיח רב ששת שהאומר לחברו קנה אתה וחמור הוא קונה את כל הנכסים ממה שהתבאר בברייתא שאמר רבי יוסי שבחלק מהקישות חלקה הפנימי מר יותר מחלקה החיצוני שהוא מתוק, ולכן אדם שרוצה להפריש תרומה בקישות, צריך להוסיף מקישות נוספת כדי שיהיה כאן תרומה ממתוק על המתוק, ולא ממר על המתוק.

ושאל רב ששת שאם אדם האומר לחברו קנה אתה וחמור כמו שהחמור לא קנה כך גם האדם לא יקנה, אם כן גם אדם שמפריש מקישות שחלקה מתוק וחלקה מר לא תחול ההפרשה, כיון שיש כאן גם חלק מר, שעליו לא חלה התרומה, וכפי שבחלק המר לא חלה התרומה, כך לא תחול גם בחלק המתוק.

ואלא מוכרח שכפי שאדם שתורם תרומה מר ומתוק התרומה כולה חלה על החלק המתוק, כך אדם האומר לחבירו קנה אתה וחמור הוא קונה הכל.

אך דוחה הגמרא את הוכחת רב ששת, כיון שלגבי קישות אפילו אם יפריש את כל התרומה מהחלק המר התרומה תחול, וממילא אין זה כאדם שאומר קנה אתה וחמור, אלא כאדם שמקנה לב' אנשים שיכולים לקנות, שהרי אמר רבי אילעא שמהפסוק "ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו" לומדים שהתורם מהרעה על היפה תרומתו תרומה, שהרי אם אינו קדוש נשיאות חטא למה.

ומביאה הגמרא שאמר רב מרדכי לרב אשי, שרב אויא הקשה על דברי רב המנונא שאמר שאדם שאמר לחבירו קנה אתה וחמור אינו קונה, שלכאורה מוכח שהוא כן קונה מברייתא שאומרת שהיה מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות, שליקט אחד כלכלה של תאנים שהייתה שלהם ושל שביעית, ונתן להם ואמר הרי כולכן מקודשות לי בכלכלה זאת וקבלה אחת מהם עבור כולם, ואמרו חכמים שאין האחיות מקודשות.

ומשמע מהברייתא שאומנם האחיות אינם מקודשות אבל שאר הנשים מקודשות, ורואים מכאן שאדם המקדש שני נשים אחת ראויה לו ואחרת שאינה ראויה לו, הקידושין חלים על אותה שראויה לו, ואף שאינם חלים על אותה שאינה ראויה לו. וממילא גם אדם שאומר קנה אתה וחמור, הקניין יחול על האדם שראוי לקנות אף שאינו חל על החמור שאינו ראוי לקנות.

ואמר לו רב אשי שזה מה שראיתי בחלומי שרב הונא בר אויא הקשה לי קושיא, ונתקיים החלום במה שאמרת לי את קושייתו. אמנם זו אינה קושיא כי בברייתא מדובר שהמקדש אמר להם בפירוש שהראויה מכם לביאה תתקדש לי, ולכן האחיות אינם מקודשות מלכתחילה, כי לא אותם קידש, אך אין כאן ראייה שאף באדם שאומר קנה אתה וחמור שהקנה גם לחמור שאינו ראוי לקנות, שאף כאן האדם קונה.

מביאה הגמרא מעשה באדם שאמר לאשתו נכסי לך ולבניך. ודנה הגמרא האם כוונתו שנוטלת חצי מהנכסים, או שחולקת בהם חלק כאחד מבניה בשווה.

ואמר רב יוסף שהאשה קונה חצי מהנכסים, והוכיח זאת רב יוסף מהברייתא שמביאה שאמר רבי שמהפסוק שנאמר לגבי לחם הפנים "והיתה לאהרן ולבניו" לומדים שחצי מהחלות של לחם הפנים הולכים לאהרון דהיינו לכהן הגדול, וחצי לבניו, דהיינו לשאר הכהנים.

אך אמר לו אביי שדווקא לגבי לחם הפנים מוכח ממה שאמר הפסוק "והייתה לאהרן ולבניו" שמחצה לאהרון, שהרי בלא הפסוק אהרון היה מקבל חלק בלחם הפנים ככל הכהנים, וממה שהוסיף ואמר הפסוק "והייתה לאהרן ולבניו" לומדים שמחצה לאהרון ומחצה לבניו.

אבל לגבי ירושה, הרי אשה בעיקרון אינה יורשת כלל, ומה שאמר נכסי לך ולבניך בא לומר את עצם מה שהיא תירש חלק בירושה, אך לא לומר שתקבל חצי מהירושה.

ואמנם מביאה הגמרא שהיה מעשה בנהרדעא באדם שאמר לאשתו נכסי לך ולבנייך, ופסק שמואל שתיטול חצי מהנכסים, וכן היה מעשה בטבריה ופסק רבי יוחנן שתיטול חצי מהנכסים.

ועוד מביאה הגמרא שכאשר בא רב יצחק בר יוסף הוא אמר שהיה מעשה שהטיל המלך על העשירים והשרים לתת ממון לכתר המלכות של המלך, ופסק רבי שהעשירים ישלמו חצי והשרים חצי, ולא שעשירים ישלמו יותר כפי ממונם, ורואים שאומרים שכוונתו חצי לכל אחד.

אך דוחה הגמרא את ההוכחה הזו כיון ששם מלכתחילה אמר המלך שדמי הכתר יוטלו על העשירים והשרים סייעו בעדם וידע המלך שהשרים מסייעים להם. ולכן מה שעכשיו שהוסיף וכתב שדמי הכתר מוטלים אף על השרים זה מפני שהוא בא להטיל עליהם חצי הדמי הכתר.

והקשה רבי זירא על מה שאמר רב יוסף שתיטול האשה מחצה והבנים מחצה, ממה ששינו במשנה שהאומר הרי עלי מנחה מאה עשרון סולת להביא בשני כלים, מביא ששים בכלי אחד שזה הכמות הגדולה ביותר שאפשר להביא בכלי אחד, וארבעים בכלי נוסף. ואם הביא חמישים בכלי אחד וחמישים בכלי אחר יצא.

ומשמע מהמשנה שלכתחילה לא יביא חמישים חמישים אלא שישים וארבעים. ומדוע לא אומרים שכוונתו הייתה לחצי בכלי אחד וחצי בכלי אחר, כמו שאמר רב יוסף שאדם שאומר שאשתו ובניו ירשו נכסיו כוונתו לחלוק בניהם חצי חצי.

ועונה הגמרא ששם משמע מדברי המקדיש, שדעתו הייתה בעיקרון להביא הכל כקרוב גדול בכלי אחד, אלא שאינו יכול להביא יותר משישים בכלי אחד, ולכן אמר בשני כלים. וממילא כמה שיוכל להביא בכלי אחד מביא.

ופוסקת הגמרא שהלכה כרב יוסף בשלושה מקומות, בשדה עניין ומחצה, ומחצה הכוונה לסוגייתנו שאדם האומר לאשתו נכסי לך ולבנייך, הדין הוא שמחצה לה ומחצה לבניה.

מביאה הגמרא מעשה באדם ששלח חתיכות של שיראים של בד לביתו, ואמר רבי אמי שאלו שראויים לבנים ילכו לבנים, ואלו שראויים לבנות ילכו לבנות, אבל אם בניו ובנותיו נשואים ויש לו כלות אומרים שדעתו הייתה לתת אותם לכלותיו. אמנם אם בנותיו אינם נשואות דעתו לתת אותם לבנותיו ולא לכלותיו.

מביאה הגמרא מעשה באדם שהיו לו בן ובת, ובשעת מיתתו אמר נכסי לבניי. ודנה הגמרא האם כוונתו הייתה לתת לבנו וביתו בשווה ולכן אמר לבניי, או שכוונתו הייתה לתת לבנו, אלא שפעמים אדם קורא לבנו בניי.

והוכיח אב"י מהפסוק "ובני דן חושים" שיש פעמים שקוראים לבן אחד בניי. אך דחה רבא את דבריו שמא כוונת הפסוק כפי ששנה רבי חזקיה שהיו מרובים כחושים של קנה, וכלומר היכן שהקנים גדלים הרבה קנים יחד.

אמנם אמר רבא שמהפסוק "ובני פלוא אליאב" שיש פעמים שקוראים לבן אחד בניי.

ורב יוסף הביא פסוק נוסף בדברי הימים שנאמר "ובני איתן עזריה".

מביאה הגמרא מעשה באדם שהיה לו בן, ונכד שהוא בן בנו, ובשעת מיתתו אמר נכסי לבניי. ודנה הגמרא האם כוונתו הייתה גם לנכדו, שפעמים שאדם קורא לנכדו בנו, וכוונתו הייתה לחלק את נכסיו בין בנו לנכדו, או שכוונתו הייתה לתת את נכסיו רק לבנו, אלא שקרא לו בניי.

דעת רב חביבא שאדם קורא לבן בנו בני, ולכן יחלקו הבן והנכד את הנכסים, אך דעת מר בר רב אשי שאין אדם קורא לבן בנו בנו, ולכן כל הנכסים ילכו לבנו ולא לנכדו.

ומביאה הגמרא ברייתא כדברי מר בר רב אשי שאומרת שהמודר הנאה מבניו מותר להנות מבני בניו, ורואים שכשהדיר עצמו הנאה מבניו לא הייתה כוונתו לבני בניו, כי אין אדם קורא לבני בניו בניו.

משנה. אדם שמת והניח בנים גדולים וקטנים, והגדולים השביחו את נכסי הירושה, מה שהשביחו הולך אף לקטנים ויחלקו בהם כולם.

אמנם אם אמרו הגדולים בפני בית דין לפני שהשביחו, ראו מה שהניח אבא, וכעת אנו משביחים את הנכסים לעצמינו, מה שהשביחו השביחו לעצמם.

וכן אשה שהשביחה את הנכסים של הירושה השביחה לכל היורשים, ואם אמרה ראו מה הניח לי בעלי, וכעת אני משביחה את הנכסים לעצמי, מה שהשביחה השביחה לעצמה.

גמרא. אמר רב חביבא בנו של רב יוסף בנו של רבא, בשם רבא, שמה שאמרה המשנה שאם הגדולים השביחו את הנכסים השבח מתחלק בין כל הבנים זה רק אם הנכסים השביחו מחמת הנכסים, וכגון שמכספי הירושה שכרו פועלים שהשביחו את נכסי אביהם.

אבל אם הם עצמם טרחו והשביחו את הנכסים כגון שחפרו או נטעו בקרקע שהותיר להם אביהם, מה שהשביחו השביחו לעצמם ולא לכל היורשים.

ושואלת הגמרא שהרי אמר ר' חנינא שאפילו אם השאיר להם אביהם אודייני השכר ממנו הולך לאמצע, ומבינה הגמרא שאודייני הכוונה לבור וכיסויי, ששוכרים אותו ממנו להשקות את השדות. ואם כך שואלת הגמרא שהרי באודייני יש טרחה של הגדולים לשומרו ולמרות זאת השכר ממנו הולך לכל היורשים.

ועונה הגמרא שאודייני אינו צריך טרחה אלא שמירה בלבד, ושמירה כזו אפילו הקטנים יכולים לשמור.

